

توصیف و تحلیل سیر تحولات مدیریت ورزش همگانی (۱۳۹۳ - ۱۳۵۷)

با تاکید بر برنامه های اول تا پنجم توسعه

ابوالفضل ملا جعفری^۱

فرشاد تجاری^۲

محمد رضا اسمعیلی^۳

تاریخ دریافت مقاله: ۱۳۹۵/۸/۲۵

تاریخ پذیرش مقاله: ۱۳۹۵/۱۱/۶

هدف از این پژوهش، توصیف و تحلیل سیر تحولات مدیریت ورزش همگانی طی سال های ۱۳۵۷ تا ۱۳۹۳ با تاکید بر برنامه های اول تا پنجم توسعه بود. روش اجرای پژوهش، به صورت کتابخانه ای و اسنادی می باشد. اطلاعات مورد نیاز از اسناد و مستندات موجود در بایگانی مطبوعات و مراکز ورزشی مهم کشور جمع آوری گردیده است. ابزار جمع آوری داده ها، چک لیست محقق ساخته در مؤلفه های مرتبط با ورزش همگانی است که روایی صوری آن به تایید ۱۵ نفر از متخصصان با گرایش مدیریت ورزشی رسید. یافته های تحقیق نشان داد که از سال ۱۳۵۷ تا ۱۳۶۷ به ورزش محلات و ایجاد ساختار (ساختار سازی) در ورزش همگانی توجه بیشتری شده است. ضمن اینکه در طول برنامه اول و دوم توسعه (بین سال های ۱۳۶۸ تا ۱۳۷۸)، توسعه ورزش کارکنان و برگزاری همایش های ورزش همگانی مورد توجه قرار گرفت. در برنامه سوم، چهارم و پنجم توسعه، به ترتیب توسعه ورزش روستائی، نقش رسانه ها در ورزش و تدوین چشم انداز و راهبرد در ورزش همگانی در افق ۱۴۰۴ برجسته بود. در مجموع، برنامه ها و اقدامات انجام شده، زمینه های ترویج و توسعه ورزش همگانی را فراهم نموده است. با این حال، جهت گیری ها، برنامه ها و اقدامات انجام شده به صورت مقطعی بوده است.

واژگان کلیدی: سیر تحولات، مدیریت، ورزش همگانی و توسعه

---

۱. دانشجوی دکتری مدیریت ورزشی، واحد تهران مرکزی، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران (نویسنده مسئول)

E-mail: Behrooz_mjafari@yahoo.com

۲. استاد تمام، واحد تهران مرکزی، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران

۳. دانشیار، واحد تهران مرکزی، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران

مقدمه

بدیهی است که موضوعات کلان و حائز اهمیت هر جامعه ای در برنامه های توسعه آن نمود پیدا می کند. سلامت جسم و نشاط روح و کاهش بیماری های جسمی و روانی از نتایج قطعی ورزش است و در دنیای معاصر، فعالیت جسمانی و ورزش به عنوان یک وظیفه عمومی در آمده و گسترش فرهنگ ورزش، علاوه بر تضمین سلامتی آحاد جامعه و ایجاد طراوت و نشاط در محیط کار و خانواده، ارتقای بهره وری آنان را موجب خواهد شد (شکری، ۱۳۸۹). امروزه ورزش و به ویژه ورزش همگانی از آنجا که موجب افزایش امید به زندگی از طریق ارتقای سلامت جامعه می شود، یکی از زیر شاخص های توسعه انسانی در جوامع قلمداد می گردد (کشکر و سلیمانی، ۱۳۹۱). مک کری^۱ (۲۰۰۹) به بررسی سیاست های مدیریت عمومی در دنیایی موسوم به دهکده جهانی در زمینه ورزش های همگانی پرداخته است که با توجه به لرزش ها، علت ها و شخصیت های متفاوت، در نهایت به هدف توسعه ورزش های همگانی می انجامد. دوکویرتن^۲ فکر می کرد که ورزش نخبگان، مشوق ورزش همگانی خواهد بود. آبی بیکل^۳ برنده مسابقات ماراتن سال های ۱۹۶۰ و ۱۹۶۴، صدها هزار نفر را به دویدن ترغیب کرد. (کمیسون المپیک سولیداریتی کمیته بین المللی المپیک، ۱۹۸۶).

تفکر ورزش همگانی و همگانی کردن ورزش به صورت رسمی در اروپا و حتی در جهان برای اولین بار در سال ۱۹۶۶ مطرح شد و در این سال شورای اروپا در سیاست های ورزشی خود در راستای توسعه ورزش در سطح جامعه برای نخستین بار از مفهوم ورزش همگانی به منظور گسترش ورزش در جامعه استفاده کرد (ساندرز^۴، ۲۰۰۱). شاید بتوان با احتیاط، زادگاه توسعه و برنامه ریزی یا سازماندهی ورزش همگانی را کشور برزیل دانست. در سال ۱۹۲۳ در شهر سائوپولو^۵ مسابقه دوی همگانی انجام شد و در سال ۱۹۲۷، فردریکو گلرز^۶ موضوع گسترش ورزش های همگانی را در شهر پورتو آگری^۷ واقع در جنوب برزیل برای نخستین بار مطرح کرد (مطالعات تفضیلی ورزش همگانی و تفریحی، ۱۳۸۴).

در ایران نیز، اولین اردوی تفریحی- ورزشی در سال ۱۳۱۳ در باغ منظریه تهران برگزار شد و قبل از پیروزی انقلاب اسلامی، وزارت فرهنگ و هنر سابق با الگوبرداری از تجربه خانه های فرهنگ در فرانسه، اقدام به احداث خانه های

1. Mccree

2. Pierre de Coubertin

3. Abb Baicle

4. Saunders

5. Sao Paulo

6. Frederico Gelrez

7. porto Alegre

فرهنگ شهری در مرکز استان ها کرد که اولین خانه فرهنگ در سال ۱۳۴۶ شروع به فعالیت کرد. خانه های فرهنگ به تدریج در تمام استان ها تأسیس شد، اما در سال ۱۳۵۸ فعالیت تمامی آنها متوقف شد (جلتا فراهانی، ۱۳۸۹). پس از پیروزی انقلاب اسلامی، بر اساس اهداف تعیین شده در بند ۳ اصل سوم قانون اساسی، ورزش همگانی از سال ۱۳۵۸ با عنوان "ورزش محلات" آغاز به کار کرد (فدراسیون ورزش های همگانی، ۱۳۹۳). تشکیلات ورزش همگانی در سازمان ورزش در سال ۱۳۶۲ و فدراسیون ورزش همگانی در سال ۱۳۷۱ و بیشتر هیئت های ورزش های همگانی استان ها بین سال های ۱۳۷۸ تا ۱۳۸۲ تأسیس شده است، در حالی که سابقه تأسیس قدیمی ترین فدراسیون ورزش همگانی در جهان، به کشور فنلاند در سال ۱۹۲۰ بر می گردد- ایران همزمان با کشورهایمانند قبرس و زیمبابوه تشکیلات ورزش همگانی خود را سازماندهی نموده است (کارگروه تخصصی کمیته تحول فدراسیون ورزش های همگانی، ۱۳۹۴).

پژوهش های متعددی به منظور تعیین وضعیت ورزش همگانی کشور و نیز شناسایی نقاط قوت و ضعف آن انجام شده است که در نهایت به طراحی الگوی توسعه و یا پیشنهاد راهبرد و راهکارهای توسعه منجر گردیده است. با این حال، میزان لحاظ نمودن پیشنهادات برخاسته از این پژوهش ها در درون برنامه های توسعه ای کشور مشخص نیست. به عنوان مثال، مطالعات تفصیلی توسعه ورزش همگانی و تفریحی (۱۳۸۴) نشان داد که متأسفانه آمار دقیقی در مورد تعداد شرکت کنندگان ورزش همگانی تا سال ۱۳۸۲ در دسترس نیست، اما طبق پژوهش های انجام شده در سال های مختلف و توسط نهادهای مختلف، میزان شرکت کنندگان در ورزش همگانی بیش از ده درصد جمعیت کشور گزارش نشده است. مظفری و قره (۱۳۸۴) در پژوهشی تعداد افرادی که در ایران تحت پوشش هیات های ورزش همگانی ورزش می کنند را ۵/۹۲ درصد بیان نمود که در مقایسه با ۲۳ کشور جهان از همه کمتر بود. درصد شرکت کنندگان در ورزش همگانی ایران از قاره آفریقا بیشتر و از سایر قاره ها کمتر و سرانه پرداختی از طرف فدراسیون ورزش همگانی در سال ۱۳۸۲ برای آقایان ۴۸۴۶۲ ریال و برای بانوان ۱۲۶۹۰ ریال بود. همچنین، وزارت ورزش با تشکیل معاونت توسعه ورزش همگانی و ایجاد ردیف بودجه مستقل در راستای توسعه ورزش همگانی اقدام نموده است (کمیته ملی المپیک، ویژه نامه، ۱۳۹۳، ص ۳۰). اهداف مورد نظر در معاونت ورزش همگانی عبارت اند از: توسعه ورزش همگانی، توسعه زیر ساخت های ورزشی و توسعه مدیریت مبتنی بر برنامه محوری، پژوهش کاربردی و آموزش اثر بخش (دبیرخانه شورای راهبردی، ۱۳۹۳، ص ۳۷). کارگروه برنامه راهبردی فدراسیون همگانی (۱۳۹۳) نیز در یک افق ۱۵ ساله، مشارکت ۵۰ درصدی مردم را تا سال ۱۴۰۴ تدوین

نمود. جوادی پور و همکاران (۱۳۹۲) در طراحی الگو برای توسعه ورزش همگانی در ایران و با توجه به ویژگی های نظام برنامه ریزی و فضای فرهنگی و اجتماعی جامعه ایران مدلی را ارائه نمودند که این مطالعه در سطح اول شامل توسعه ورزش همگانی و تفریحی و در سطح دوم شامل فرایندهای اصلی زیر است: ۱- ورزش برای سلامتی و تحرک ۲- ورزش برای درمان و کاهش اثرات بیماری های مزمن ۳- ورزش آموزشی با رویکرد آموزش رشته های ورزشی و بستر سازی برای ورزش قهرمانی. نتایج تحقیقات شعبانی و همکاران (۱۳۹۳) نشان داد که بر اساس مدل SWOT راهبرد تدافعی (ضعف درون سازمانی و تهدید بیرونی) در ورزش همگانی طرح جامع ورزش کشور حاکم می باشد. کشاورز (۱۳۹۴) در پژوهشی نشان داد که در الگوی توسعه ورزش همگانی در فدراسیون ها، ۱۱ عامل مدیریتی، نظارتی، آموزشی، تفریحی، خانواده و دوستان، فرهنگی و اجتماعی، یادبودها و ارزش ها، انگیزشی، مسابقات، داوطلبی و رسانه ای وجود دارد. جوادی پور و سمیع نیا (۱۳۹۲) در پژوهشی، استراتژی های تهاجمی را برای توسعه ورزش همگانی توصیه نمودند و افزایش مشارکت و همکاری فعال سازمان ها و نهادها، تقویت فرهنگ ورزش همگانی در کشور و به کار گیری تمامی ظرفیت های ملی را در راستای رشد و توسعه ورزش همگانی پیشنهاد کردند. تند نویس و همکاران (۱۳۸۴) بهبود وضعیت اقتصادی مردم، استفاده از رسانه های گروهی، برگزاری مسابقات ورزشی و اهدای جوایز، اولویت دادن ورزش در اوقات فراغت و استفاده از سرمایه گذاری بخش خصوصی را از مهمترین عوامل توسعه ورزش همگانی بیان نمودند. کشاورز و همکاران (۱۳۹۱) در پژوهشی نشان دادند که واگذاری اماکن ورزشی دولتی به بخش خصوصی در استان تهران، تاثیر معناداری در توسعه ورزش همگانی نداشته است. حاجی زاده (۱۳۸۸) در پژوهشی نشان داد که یکی از موارد مهم، تاکید رسانه ها بر ورزش همگانی و قهرمانی است. در این پژوهش، آزمودنی ها چنین اظهار کرده اند که رسانه ها باید روی ورزش همگانی تاکید بیشتری داشته باشند. رسانه های گروهی و صنعت ورزش برای ادامه حیات خود راهی جز پذیرش تقاضای اجتماعی و تمکین به هنجارهای جدید آن در پیش روی ندارند. در این پژوهش، ارتباط معنی داری بین رسانه های گروهی و پیشرفت سرمایه گذاری در بخش ورزش همگانی وجود دارد. الشامی و همکاران^۱ (۲۰۱۲) نیز رسانه های جمعی را به عنوان یک ابزار مورد استفاده برای ارتقای سبک زندگی فعال از نظر جسمانی معرفی نمودند. ایلهان و جنسر^۲ (۲۰۱۲) با بررسی و تحلیل برنامه رقص یخ- که دو بار در هفته در پر بیننده ترین ساعات یکی از کانال های تلویزیون ملی ترکیه پخش می شد- مشاهده کردند که تعداد کودکان در سالن های هاکی و اسکیت به میزان قابل

1. Alshami et al

2. Ilhan & Genser

توجهی افزایش یافته است. گودرزی و همکاران (۱۳۹۴) در تحقیقی با عنوان "شناسایی عوامل مؤثر بر توسعه فرهنگ ورزش همگانی از طریق سیمای جمهوری اسلامی ایران" که با تاکید بر سه نقش هنجاری، تنظیمی و شناختی انجام گرفت، گزارش کردند که تلویزیون ایران نسبت به ورزش همگانی رویکرد مناسبی ندارد و این مسئله نیازمند تغییر نگرش در مدیران سازمان نسبت به این موضوع است. نتایج تحقیق صابری (۱۳۹۴) با عنوان "نقش رسانه ها در گسترش ورزش همگانی در کشور" نشان داد که به ترتیب اطلاع رسانی، فرهنگ سازی و آموزش و مشارکت مهمترین دلایل توسعه ورزش همگانی از دیدگاه پاسخ دهندگان برای رسانه های جمعی بوده اند. عراقی و کاشف (۱۳۹۳) در تحقیقی، به ترتیب کمبود امکانات، عدم آگاهی ورزشی، مشکلات فرهنگی و اجتماعی، نبود مربیان متخصص و مشکلات مالی و اقتصادی را عمده ترین مشکلات و موانع در تعمیم و توسعه ورزش همگانی برشمردند و ایجاد برنامه های تبلیغاتی به منظور ارتقای آگاهی های عمومی مردم در زمینه ورزش همگانی و تربیت و تعیین مربیان و کارشناسان برای راهنمایی مردم در ایستگاه های ورزش همگانی را از اهم راهبردهایی دانستند که باید مد نظر برنامه ریزان ورزش همگانی قرار گیرد. معتمدین و همکاران (۱۳۸۸) در تحقیقی نشان دادند که از مهمترین دلایل مؤثر در گرایش به انجام ورزش همگانی، کسب سلامتی روح و جان، پیشگیری از بیماری های مختلف و جلوگیری از افزایش وزن بود، ضمن اینکه بالا بودن هزینه ها و شهریه های سنگین باشگاه ها، کمبود امکانات ورزشی و عدم امکان ورزش زنان در پارک ها و اماکن عمومی از مهمترین عوامل عدم گرایش به انجام ورزش همگانی می باشد.

همان گونه که بررسی مبانی نظری و ادبیات تحقیق نشان می دهد، موضوع ورزش همگانی با اهداف مختلف مورد توجه دولت ها بوده و بسیاری از کشورها با هدف ارتقای سلامت جامعه، افزایش امید به زندگی و نشاط اجتماعی و همچنین افزایش بهره‌وری اقدام به برنامه ریزی در توسعه ورزش همگانی نموده اند. در کشور ایران نیز با وضع قوانین مختلف از جمله بند ۳ اصل سوم قانون اساسی و مواد قانونی بند (۱۴-۳)، ردیف ۱۳ از بند ۳، و مواد ۱۳، ۱۱۷ و ۱۶۹ در بر نامه های اول تا پنجم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی، موضوع ورزش همگانی مورد تاکید قرار گرفته است. لذا با در نظر گرفتن اینکه در کشور ما، علیرغم تحقیقات فراوان در حیطه های مختلف ورزشی، پژوهش های تاریخی بندرت انجام پذیرفته است، بررسی و مطالعه اقدامات و فعالیت ها در بخش ورزش همگانی با معیار و ملاک منطبق بر اهداف تعیین شده اولیه در چارچوب یک نظام برنامه ای (سیاست گذاری در برنامه اول تا پنجم توسعه)، ضرورت و اهمیت این پژوهش را نمایان ساخته است. بدین ترتیب، مدیران و برنامه ریزان در حوزه

ورزش همگانی در خواهند یافت که سیر تحولات چگونه بوده و با آگاهی از دستاوردها و پیامدهای اقدامات گذشته و کسب تجارب مفید، می توانند به برنامه ریزی های بهتر آتی در جهت توسعه و نهادینه کردن ورزش همگانی مبادرت نمایند. در این راستا با توجه به تاکید قانونی و همچنین الزام مدیران ورزشی برای اقدام در گسترش ورزش همگانی و وجود کاستی ها در این حوزه، پژوهش حاضر در صدد است با نگرشی علمی وضعیت، دیدگاه ها و اقدامات انجام شده در زمینه ورزش همگانی به ویژه در سال های بعد از پیروزی انقلاب اسلامی را مورد بررسی قرار دهد و به این سؤال پاسخ گوید:

سیر تحولات مدیریت ورزش (سیاست ها، جهت گیری ها و اقدامات) در حوزه ورزش همگانی طی سال های ۱۳۵۷ - ۱۳۹۳ چگونه بوده است؟

روش شناسی پژوهش

پژوهش حاضر از نوع توصیفی - تحلیلی و از نظر هدف، کاربردی است. روش اجرای این پژوهش به صورت کتابخانه ای و اسنادی بود. اطلاعات مورد نیاز از مستندات موجود در بایگانی مطبوعات و مراکز ورزشی مهم کشور از جمله وزارت ورزش و جوانان، ادارات کل ورزش و جوانان و فدراسیون ورزش های همگانی جمع آوری گردید. ابزار جمع آوری داده ها در این پژوهش، چک لیست محقق ساخته در مؤلفه های مرتبط با ورزش همگانی و کدبندی آن ها به منظور دسته بندی داده ها بود که روایی صوری آن به تایید ۱۵ نفر از متخصصان با گرایش مدیریت ورزشی رسید. قابل ذکر است که تحقیق تاریخی، فارغ از روش های آماری با فرمول های پیچیده است و از این نظر ساده به نظر می رسد، اما دشواری تحلیل اطلاعات در "عینیت" آن است که محقق باید مراقب باشد دیدگاه و نظر شخصی او بر تحقیق تاثیر نگذارد و فقط آنچه را که وجود داشته، ارائه دهد. بطور کلی، در این تحقیق سعی شده آنچه که اتفاق افتاده، بدون تحریف و سوءگیری مورد بررسی و تحلیل قرار گیرد.

یافته های پژوهش

در جدول ۱، اهداف و سیاست های مرتبط با بخش ورزش و تربیت بدنی که در برنامه اول تا پنجم توسعه لحاظ شده است، به تفکیک سنوات برنامه ارائه گردیده است.

جدول ۱: اهداف و سیاست های بخش ورزش و تربیت بدنی در برنامه های اول تا پنجم توسعه (۱۳۶۸-۱۳۹۳)

ردیف	برنامه	مواد قانونی	عنوان
۱	اول (۱۳۶۸ - ۱۳۷۲)	بند ۱۴ - ۳	همگانی کردن ورزش و گسترش فعالیت های تربیت بدنی خاصه بین جوانان به منظور پرورش جسم و روح و پر کردن اوقات فراغت مردم (میرافضلی، ۱۳۹۴).
۲	دوم (۱۳۷۴ - ۱۳۷۸)	ردیف ۱۱ از بند ۲	همگانی کردن ورزش و گسترش فعالیت های بدنی، به خصوص بین جوانان به منظور پرورش جسم و روح و پر بار کردن اوقات فراغت مردم (گزارش عملکرد بخش ورزش در برنامه دوم، ۱۳۷۹).
		ردیف ۱۲ از بند ۲	توجه ویژه به برنامه ریزی و اختصاص امکانات به مسائل تربیت بدنی و پر کردن اوقات فراغت بانوان (گزارش عملکرد بخش در برنامه دوم، ۱۳۷۹).
		ردیف ۱۲ از بند ۳	برنامه ریزی برای استفاده مطلوب از اوقات فراغت (گزارش عملکرد بخش ورزش در برنامه دوم، ۱۳۷۹).
		ردیف ۱۳ از بند ۳	توجه لازم به سلامت جسم و نشاط روح و حفظ شادابی و طراوت جوان از طریق توسعه ورزش همگانی (گزارش عملکرد بخش ورزش در برنامه دوم، ۱۳۷۹).
		تبصره ۴۷	موظف بودن کلیه مؤسسات و کارخانجات جهت اختصاص ۲ درصد از سود خالص به برنامه های فرهنگی و ورزشی (گزارش عملکرد بخش ورزش در برنامه دوم، ۱۳۷۹).
۳	سوم (۱۳۷۹ - ۱۳۸۳)	ماده ۱۶۹	به منظور تامین امکانات و حمایت های قانونی و اعتباری از فعالیت های ورزش عمومی و قهرمانی، وجوهی که توسط اشخاص اعم از حقیقی یا حقوقی صرف احداث و تکمیل اماکن، باشگاه های ورزشی و ارائه خدمات ورزشی می شود، به عنوان هزینه قابل قبول تلقی می گردد (جلتا، ۱۳۸۰).
		بند چ تبصره ۷ بودجه ۱۳۸۳	به کلیه دستگاه های اجرایی اجازه داده می شود ۱ درصد از اعتبارات خود را جهت انجام امور مربوطه به تربیت بدنی و ورزش اعم از ایجاد و اداره باشگاه های ورزشی و ارائه خدمات ورزشی اختصاص دهند (جلتا، ۱۳۸۰).
۴	چهارم (۱۳۸۴ - ۱۳۸۸)	ماده ۱۱۷	به منظور ترویج فرهنگ ورزش، دسترسی به ورزش پرورشی و همگانی و تقویت حضور بخش غیردولتی: نهادهای عمومی غیردولتی و کلیه شهرداری ها موظف اند حمایت های لازم را در توسعه ورزش همگانی و ایجاد تسهیلات لازم به عمل آورند (طالع خرسندی، ۱۳۸۴).
		بند «ب»	کلیه دستگاه ها مجازند ۱ درصد از اعتبارات خود را برای انجام امور تربیت بدنی و ورزش اعم از احداث و توسعه اماکن ورزشی و ارائه خدمات ورزشی اختصاص دهند (طالع خرسندی، ۱۳۸۴).
		تبصره ۶۵	مکلف بودن دولت نسبت به ایجاد امکانات ورزشی برای دانش آموزان دختر و بانوان (طالع خرسندی، ۱۳۸۴).

<p>دولت مکلف است به منظور توسعه ورزش همگانی و قهرمانی: الف- اعتبارات تملک دارایی های سرمایه ای و هزینه ای مورد نیاز را در ردیف های مستقل در قالب بودجه های سنواتی منظور نماید. ب- اعتبار مورد نیاز برای پرداخت تسهیلات و کمک های بلاعوض به متقاضیان بخش خصوصی و تعاونی را پیش بینی نماید (وزارت ورزش و جوانان، گزارش راهبردی، ۱۳۹۴، ش ۷).</p>	<p>ماده ۱۳</p>	<p>پنجم (۱۳۹۴ - ۱۳۹۰)</p>	<p>۵</p>
<p>دولت مکلف است به منظور بهبود وضعیت روستاها در زمینه سیاست گذاری، برنامه ریزی بین دستگاه های اجرایی و کاهش نابرابری های موجود، مکان های ورزشی برای جامعه روستایی پیش بینی نماید (وزارت ورزش و جوانان، گزارش راهبردی، ۱۳۹۴، ش ۷).</p>	<p>بند (ع) ماده ۱۹۴</p>		

یافته ها نشان می دهد که در برنامه اول توسعه، همگانی کردن ورزش و گسترش فعالیت های تربیت بدنی به ویژه در بین جوانان با هدف پرورش جسم و روح و پر کردن اوقات فراغت مردم مورد توجه بوده است. در برنامه دوم توسعه، صرف نظر از توسعه ورزش همگانی که در برنامه اول مد نظر بود، ترویج فعالیت های ورزشی در بین کارگران و بانوان مورد توجه قرار گرفته است. روند توجه به مقوله ورزش در برنامه های اول و دوم، به احکام برنامه ای مشخص تری در برنامه سوم در حوزه ورزش منجر گردید که از آن جمله می توان به ماده ۱۶۹ قانون برنامه سوم با مضمون "به منظور تامین امکانات و حمایت های قانونی و اعتباری از فعالیت های ورزش عمومی و قهرمانی، وجوهی که توسط اشخاص اعم از حقیقی یا حقوقی صرف احداث و تکمیل اماکن، باشگاه های ورزشی و ارائه خدمات ورزشی می شود، به عنوان هزینه قابل قبول تلقی می گردد" و بند چ تبصره ۷ با عنوان "به کلیه دستگاه های اجرایی اجازه داده می شود ۱ درصد از اعتبارات خود را جهت انجام امور مربوطه به تربیت بدنی و ورزش اعم از ایجاد و اداره باشگاه های ورزشی و ارائه خدمات ورزشی اختصاص دهند" اشاره نمود. در برنامه چهارم توسعه، تکلیف بخش غیر دولتی و شهرداری ها به حمایت لازم از توسعه ورزش همگانی، اجازه اختصاص ۱ درصد از اعتبارات دستگاه ها به هزینه کرد در بخش ورزش و توجه به ورزش آموزشی و پرورشی از طریق مکلف نمودن دولت به ایجاد امکانات ورزشی برای دانش آموزان دختر و بانوان، از جمله سیاست هایی بود که زمینه تخصیص اعتبارات لازم برای توسعه عمومی ورزش را فراهم نمود. ضمن اینکه احکام لحاظ شده در برنامه پنجم توسعه، زمینه تخصیص اعتبارات دولتی برای توسعه ورزش و حمایت از بخش های خصوصی و تعاونی در ارائه خدمات ورزشی و نیز توسعه ورزش در مناطق روستایی را فراهم کرد.

در جدول ۲، اهم اقدامات و فعالیت های انجام شده در حوزه ورزش همگانی از سال ۱۳۵۷ تا ۱۳۹۳ به تفکیک سنوات برنامه های توسعه ای ارائه شده است.

جدول ۲: اهم اقدامات و فعالیت های حوزه ورزش همگانی (۱۳۹۳-۱۳۵۷)

ردیف	برنامه	سال	اقدام یا فعالیت
۱	-	۱۳۵۸	فعالیت ورزش عمومی زیر نظر تشکیلات جهاد تربیت بدنی شروع شد (مطالعات تفضیلی توسعه ورزش همگانی، ۱۳۸۴).
		۱۳۶۱	مسابقات فوتبال شبانه، جایگزین سنت غلط به نام «ترنابازی» شد (کیهان ورزشی، ۱۹ تیر ۱۳۶۱، ص ۴).
		۱۳۶۲	کنگره ورزش همگانی در تهران برگزار شد (کیهان ورزشی، ۲ آبان ۱۳۶۲).
		۱۳۶۵	جهاد ورزشی با سه کمیته (عمرانی، فرهنگی و اجتماعی) و با هدف ورزش عمومی تشکیل شد (مطالعات تفضیلی توسعه ورزش همگانی، ۱۳۸۴).
		۱۳۶۷	ساختار دفتر امور فرهنگی، اجتماعی و ورزش همگانی سازمان تربیت بدنی شکل گرفت (گزارش عملکرد سازمان تربیت بدنی، ۱۳۸۴، ص ۱۴۰).
۲	اول	۱۳۷۰	دفتر امور اجتماعی و فرهنگی ورزش همگانی با ۴ انجمن و ۳ بخش مسابقات، آموزش و فرهنگی و تبلیغی در سازمان تربیت بدنی راه اندازی شد (عملکرد سازمان تربیت بدنی، ۱۳۷۰).
		۱۳۷۰	ایستگاه خود تمرینی در سراسر کشور و تهران از جمله پارک ملت، پیروزی و استادیوم شهید کشوری تاسیس شد (عملکرد سازمان تربیت بدنی، ۱۳۷۰).
		۱۳۷۲	شهرداری تهران اولین خانه فرهنگ محله را تاسیس کرد که دو هدف عمده داشت: تقویت روابط همسایگی و مشارکت اجتماعی مردم و پر کردن اوقات فراغت (جلتا فراهانی، ۱۳۸۹، ص ۵۸).
		۱۳۷۳	فدراسیون ورزش همگانی با هدف ایجاد امکانات و بستر سازی مناسب به منظور ایجاد نشاط در مردم و سلامتی، کارایی و بهره وری تاسیس شد (مطالعات تفضیلی توسعه ورزش همگانی و تفریحی، ۱۳۸۴، ص ۳۹).
۳	دوم	۱۳۷۴	انجمن ورزش صبحگاهی از سوی سازمان تربیت بدنی به رسمیت شناخته شد.
		۱۳۷۶	شورای عالی ورزش کارمندان با رویکرد توسعه ورزش همگانی، طی مصوبه هیئت وزیران مورخ ۷۶/۴/۲۲ ایجاد گردید (مطالعات تفضیلی توسعه نهادها، ۱۳۸۴، ص ۷۷).
۴	سوم	۱۳۷۹	تسهیلات ورزشی با استفاده از موقوفات با برنامه سازمان اوقاف و امور خیریه برای گسترش ورزش همگانی ایجاد شد (سازمان تربیت بدنی، کتاب سال ورزش، ۱۳۸۰، ص ۳۷۸).
		۱۳۸۰	همگام با دیگر کشورهای جهان، مسابقه دوی المپیک از طرف کمیته ملی المپیک با همکاری فدراسیون ورزش همگانی در روز جمعه، ۱ تیر با پیام رئیس کمیته بین المللی المپیک برگزار شد (پیام المپیک، شماره ۳۵ و ۳۶، ۱۳۸۰، ص ۵).
		۱۳۸۰	احداث ۲۵۲۵ زمین فوتبال در روستاها، با عنوان طرح (فجر ۲۵) تصویب و اجرا شد (گزارش عملکرد سازمان تربیت بدنی، ۱۳۸۴).

۱۳۸۱	"طرح توسعه ورزش روستایی" با رویکرد همگانی توسط سازمان تربیت بدنی ارائه شد (سازمان تربیت بدنی، توسعه نهادها، ص ۷۳).		
۱۳۸۱	چشم انداز ورزش همگانی با هدف کلی سلامت تن و روان جامعه و با اهداف کمی مشارکت جامعه در ورزش همگانی به میزان ۲۵ درصد در افق ده ساله با رشد ۱۰ درصد در ۵ سال اول و ۱۵ درصد در ۵ سال دوم و اهداف کیفی نهادینه سازی و رواج تحرک در جامعه تدوین شد (مطالعات تفضیلی توسعه ورزش همگانی، ۱۳۸۴، ص ۹۳).		
۱۳۸۳	برگزاری ۱۳۹۵ همایش و مسابقات در سطح کشور (گزارش عملکرد سازمان تربیت بدنی، ۱۳۸۴).		
۱۳۸۶	طرح خانواده، ورزش و نشاط با پخش تلویزیونی زنده با هدف روحیه شادابی و نشاط عمومی در فدراسیون ورزش های همگانی به تصویب رسید (فدراسیون ورزش های همگانی، ۱۳۹۳).	چهارم	۵
۱۳۸۹	انجمن اقلیت های مذهبی در فدراسیون ورزش همگانی، با مشارکت افراد مذاهب مختلف تشکیل شد (فدراسیون ورزش های همگانی، ۱۳۹۳).		
۱۳۸۹	شورای راهبردی ورزش همگانی در فدراسیون ورزش های همگانی راه اندازی شد (فدراسیون ورزش های همگانی، ۱۳۹۳).		
۱۳۹۰	آموزش مربیان مرد و زن (زن، ۵۲ نفر و مربیان مرد، ۷۶ نفر) برای فعالیت ورزش روستایی و عشایری در کشور مورد توجه قرار گرفت (وزارت ورزش و جوانان، ۱۳۹۱، ص ۳۲).	پنجم	۶
۱۳۹۲	چشم انداز فدراسیون ورزش های همگانی با این مضمون تدوین شد: رفتن به سمت ایرانی آباد، شاد و سالم که بر اساس آن باید ۵۰ درصد مردم ایران تا سال ۱۴۰۴ در ورزش های همگانی شرکت کنند (فدراسیون ورزش های همگانی، ۱۳۹۳).		
۱۳۹۳	مقرر شد آخرین جمعه مهر، مقارن با هفته تربیت بدنی به عنوان "روز ملی ورزش های همگانی" نام گذاری شود و همایش پیاده روی خانوادگی در سراسر کشور در این روز برگزار شود (فدراسیون ورزش های همگانی، ۱۳۹۳).		
۱۳۹۳	چشم انداز ورزش همگانی با دو هدف "کمی و کیفی" و با میزان مشارکت ۴۰ درصدی مردم در ورزش همگانی تا سال ۱۴۰۴ توسط معاونت ورزش همگانی وزارت ورزش و جوانان اعلام شد (وزارت ورزش و جوانان، گزارش راهبردی، ۱۳۹۳، شماره ۳، ص ۱۶).		
۱۳۹۳	تعامل وزارت ورزش و جوانان با دستگاه های اجرایی و نهادها با تکیه بر تقسیم کار ملی و تعیین ۱۴۶ تکلیف برای (۸ دستگاه) و اختصاص ۱۰ درصد از بودجه فدراسیون ها به ورزش همگانی با برنامه ریزی در حوزه معاونت ورزش همگانی وزارت ورزش و جوانان شروع شد (وزارت ورزش و جوانان، گزارش راهبردی، ۱۳۹۳، شماره ۴).		

یافته های جدول ۲ نشان می دهد که در طول سنوات برنامه اول و دوم توسعه، عمده اقدامات در راستای ساختار سازی در حوزه ورزش همگانی می باشد؛ به گونه ای که دفتر امور اجتماعی، فرهنگی و ورزش همگانی، فدراسیون ورزش همگانی، انجمن ورزش صبحگاهی و شورای عالی ورزش کارمندان در این سال ها ایجاد شده است.

می توان گفت اقدامات غالب در سنوات برنامه سوم توسعه، در راستای ایجاد زیر ساخت های ورزش همگانی در مناطق روستایی است که از آن جمله، احداث ۲۵۲۵ زمین فوتبال در روستاها و طرح توسعه ورزش روستایی برجسته می باشد. در برنامه چهارم توسعه، اجرای طرح خانواده، ورزش و نشاط و پخش زنده تلویزیونی این برنامه، زمینه ترویج و تبلیغ فعالیت های ورزشی از طریق رسانه دیداری را فراهم کرد، ضمن اینکه شورای راهبردی ورزش همگانی نیز ایجاد گردید. در برنامه پنجم توسعه، تدوین چشم انداز ورزش همگانی کشور توسط فدراسیون ورزش های همگانی و تقسیم کار ملی بین ارگان های مرتبط به منظور توسعه ورزش همگانی از جمله اقدامات حائز اهمیت بوده است.

در جدول ۳، جمعیت و میزان مشارکت عمومی مردم در فعالیت های ورزشی (ورزش همگانی) در دوره زمانی ۱۳۸۰ تا ۱۳۹۳ ارائه شده است. لازم به توضیح است که قبل از سال ۱۳۸۰، آمار دقیقی در مورد میزان مشارکت عمومی مردم و فعالیت های ورزشی (ورزش همگانی) یافت نشد.

جدول ۳: جمعیت و درصد مشارکت مردم در ورزش همگانی در برنامه سوم تا پنجم (۱۳۸۰ - ۱۳۹۳)

ردیف	برنامه	سال	جمعیت	درصد مشارکت
۱	سوم	۱۳۸۰	۴۸۰۴۰۰۰	۶/۷ درصد
		۱۳۸۱	۴۶۵۰۰۰۰	۷ درصد
		۱۳۸۲	۵۱۰۰۰۰۰	۷/۴ درصد
		۱۳۸۳	۵۰۳۶۰۰۰	۸/۲ درصد
۲	چهارم (برنامه پنج ساله چهارم به مدت یک سال تمدید شد)	۱۳۸۴	۶۰۵۹۰۰۰	۱۰ درصد
		۱۳۸۵	۷۹۹۰۰۰۰	۱۱/۳ درصد
		۱۳۸۶	۹۸۱۱۱۴۰	۱۳/۷ درصد
		۱۳۸۷	۱۰۴۴۷,۸۹۵	۱۵ درصد
		۱۳۸۸	۱۴۷۶۰۰۰۰	۲۰ درصد
۳	پنجم	۱۳۸۹	۱۴۴۰۰۰۰۰	۲۰/۳ درصد
		۱۳۹۰	۱۵۴۲۸۰۰۰	۲۰/۱۷ درصد
		۱۳۹۱	۱۵۳۰۰۲۶۱	۲۰/۲۷ درصد
		۱۳۹۲	۱۷۰۷۸۱۸۱	۲۲/۱ درصد
		۱۳۹۳	۱۸۱۲۶۳۰۷	۲۳/۴۵ درصد

ماخذ: فدراسیون ورزش همگانی (۱۳۹۳)

یافته‌ها نشان می‌دهد که از سال ۱۳۸۰ تا سال ۱۳۹۳ مشارکت عمومی مردم در ورزش همگانی به صورت افزایشی بوده است؛ به طوری که در سال ۱۳۸۰، ۶/۷ درصد افراد جامعه در فعالیت‌های ورزشی عمومی مشارکت داشتند که این عدد در سال ۱۳۹۳ به ۲۳/۴۵ درصد رسیده است.

بحث و نتیجه‌گیری

هدف از این پژوهش، توصیف و تحلیل سیر تحولات جهت‌گیری‌ها، برنامه‌ها و اقدامات انجام شده در حوزه مدیریت ورزش همگانی بین سال‌های ۱۳۵۷ تا ۱۳۹۳ با تأکید بر برنامه‌های اول تا پنجم توسعه بود. ورزش کشور بعد از سال ۱۳۵۷ همانند بسیاری دیگر از عرصه‌ها و پدیده‌های اجتماعی دچار تحول شده و با فراز و نشیب‌هایی همراه بود. نتایج پژوهش نشان داد که احکام برنامه‌ای لحاظ شده در برنامه‌های توسعه‌ای دارای ماهیت متفاوتی بوده است؛ به گونه‌ای که می‌توان این احکام را به دو گروه عمده طبقه‌بندی کرد:

الف - احکام برنامه‌ای کلی که در آن همگانی کردن ورزش و گسترش فعالیت‌های بدنی مورد تأکید بوده است؛ چنین احکامی بیشتر در طول برنامه‌های اول و دوم توسعه است (نظیر بند ۱۴-۳ از قانون برنامه اول یا ردیف ۱۱ و ۱۲ از بند ۲ و ردیف ۱۲ و ۱۳ از بند ۳ قانون برنامه دوم توسعه).

ب - احکام برنامه‌ای که وظایف ارگان‌ها و نهادها در آن بیشتر به صورت سیاست‌گذاری و برنامه‌ریزی و حمایت و تقویت بخش‌های عمومی غیر دولتی با تأمین امکانات و اعتبارات بیان شده است، نظیر بند ب ماده ۱۱۷ در برنامه چهارم توسعه و ماده ۱۳ در برنامه پنجم توسعه. در بخش برنامه‌ها و اقدامات انجام شده، یافته‌های پژوهش نشان داد که اقدامات اساسی در طول برنامه‌های اول و دوم توسعه بیشتر در راستای ساختار سازی و به عبارتی ایجاد ساختار در بخش ورزش همگانی کشور بوده است، که به نظر می‌رسد به دلیل احساس نیاز حاصل از فقدان چنین ساختارها می‌باشد. از طرفی، در طول سنوات برنامه‌های سوم و چهارم توسعه، اقدامات اجرایی و توسعه زیرساخت‌ها برجسته بوده است که از آن جمله می‌توان به احداث ۲۵۲۵ زمین فوتبال در روستاها و برگزاری تعداد ۱۳۹۵ همایش اشاره نمود. به نظر می‌رسد اقدامات گفته شده، نتیجه منابع مادی و پشتیبانی ایجاد شده به واسطه احکام و وظایف مشخص نظیر ماده ۱۶۹ قانون برنامه سوم و یا بند ب ماده ۱۱۷ قانون برنامه چهارم بوده است. یافته‌های جدول ۳ نشان داد که اولاً، تا قبل از سال ۱۳۸۰ آمار و اطلاعات دقیقی در زمینه درصد مشارکت مردم در فعالیت‌های ورزش همگانی وجود ندارد؛ ثانیاً، از سال ۱۳۸۰ تا سال ۱۳۹۳ این مشارکت به صورت افزایشی بوده است.

این موضوع می تواند نشان دهنده مؤثر بودن اقدامات و برنامه ها در راستای ترویج و توسعه ورزش همگانی در جامعه باشد. در مجموع باید گفت، بخش مدیریت ورزش کشور دارای تجارب ارزشمندی از احکام برنامه، اقدامات و فعالیت ها و نتایج حاصل می باشد. با این حال، در هیچ یک از زمینه های گفته شده، حرکت پیوسته و مداومی که همواره رو به رشد باشد دیده نمی شود (بجز آمار مشارکت در ورزش همگانی) و همواره فراز و نشیب هایی وجود داشته است. بنابر این به نظر می رسد مطالعه و بررسی دقیق تر سیر تحولات جهت گیری ها، برنامه ها و اقدامات، همراه با نتایج حاصل از هر مورد، ضروری است؛ به گونه ای که ضمن جدا سازی احکام، برنامه ها و اقدامات موفق و ناموفق از یکدیگر، عوامل و دلایل مربوطه نیز شناسایی گردد و برای تصمیم گیران و برنامه ریزان، مجموعه ای از احکام برنامه ای و اقدامات مفید تجربه شده در گذشته پیشنهاد شود، چرا که با توجه به اهمیت توسعه فعالیت ورزشی در بین آحاد جامعه و نیز گستردگی موضوع و عقب ماندگی های موجود، استفاده از کلیه ظرفیت ها و تجربیات در این زمینه ضروری خواهد بود. همچنین، دست یابی به این نتایج منوط به بهره گیری از ظرفیت و توانمندی های سازمان های مرتبط با ورزش همگانی از جمله شهرداری ها، تهیه بخشی از امکانات و جوایز توسط حامیان مالی، پوشش رسانه ای، نقش داوطلبان و حمایت های مالی دولت خواهد بود. البته باید اذعان نمود که تا کنون زمینه مناسب جهت ورزش کردن تمامی اقشار جامعه با هدف سلامتی و نشاط جامعه و دسترسی آسان به امکانات و هزینه های کم میسر نگردیده است و چنانچه امکانات و تسهیلات ورزش همگانی در اختیار مردم گذاشته و مشوق و حمایت های لازم از بخش خصوصی ارائه شود و با سازمان های مرتبط با ورزش همگانی تعامل مناسب برقرار گردد و تخصیص اعتبارات دولتی به صورت ویژه در این بخش انجام شود، می توان شاهد حضور گسترده آحاد جامعه در ورزش های همگانی بود.

از این رو پیشنهاد می شود که در برنامه ششم توسعه به جای بیان احکام و قوانین برنامه ها به صورت کلی، وظایف هر یک از نهادها و ارگان های مرتبط با توسعه ورزش همگانی به صورت مشخص و کمی بیان گردد و فصلی خاص به لحاظ اهمیت موضوع به این بخش اختصاص داده شود. همچنین، توصیه می شود که دولت با تاکید و الزام دستگاه های مرتبط و تدوین آیین نامه و ضوابط شفاف همراه با ضمانت اجرایی و ارزیابی اقدامات انجام شده، زمینه تداوم مشارکت حداکثری مردم را در ورزش همگانی فراهم نماید.

منابع

- تندنویس، فریدون؛ آفرینش خاکی، اکبر و احمد مظفری، سید امیر. (۱۳۸۴). "مقایسه دیدگاه های اعضای هیئت علمی، مربیان، ورزشکاران و مدیران در مورد چگونگی توسعه ورزش همگانی". نشریه علوم حرکتی و ورزش. ۳ (۵): ۲۲ - ۱.
- جلتا، سعید. (۱۳۸۰). "قانون برنامه سوم در نظم حقوقی کنونی". چاپ اول، تهران: سازمان مدیریت و برنامه ریزی کشور، معاونت امور پشتیبانی، مرکز مدارک علمی و انتشارات
- جلتا فراهانی، مجید. (۱۳۸۹). "مدیریت اوقات فراغت ورزش های تفریحی". چاپ چهارم، تهران: مؤسسه انتشارات دانشگاه تهران
- جوادی پور، محمد و سمیع نیا، مونا. (۱۳۹۲). "ورزش همگانی در ایران و تدوین چشم انداز، استراتژی و برنامه های آینده". پژوهش های کاربردی در مدیریت ورزشی. شماره ۴، ص ۳۰ - ۲۱.
- جوادی پور، محمد؛ قوبدل سرکندی، مژده و سمیع نیا، مونا. (۱۳۹۲). "ارائه چارچوب نظری و طراحی الگو برای توسعه ورزش همگانی در ایران". مطالعات ورزشی ایران. شماره ۲۱، ص ۱۲۷-۱۴۸.
- حاجی زاده و همکاران. (۱۳۸۸). "نقش رسانه های گروهی بر گرایش بانوان استان آذربایجان غربی به ورزش های همگانی و قهرمانی". سومین کنگره ملی مدیریت ورزشی، شهرکرد، ۱۹ و ۲۰ آبان ۱۳۸۸، ص ۹۱.
- سازمان تربیت بدنی. (۱۳۸۹). "گزارش عملکرد بخش ورزش و تربیت بدنی در برنامه دوم توسعه (۱۳۷۸-۱۳۷۴)". تهران: روابط عمومی سازمان تربیت بدنی
- سازمان تربیت بدنی. (۱۳۸۴). "گزارش عملکرد سازمان تربیت بدنی جمهوری اسلامی ایران (۱۳۸۳ - ۱۳۸۱)". تهران: روابط عمومی سازمان تربیت بدنی
- سازمان تربیت بدنی. (۱۳۸۴). "مطالعات تفضیلی توسعه ورزش همگانی و تفریحی". چاپ اول، تهران: سیب سبز
- سازمان تربیت بدنی. (۱۳۸۴). "مطالعات تفضیلی توسعه نهادها". چاپ اول، تهران: سیب سبز
- سازمان تربیت بدنی. (۱۳۸۰). "کتاب سال ورزش".

- سازمان تربیت بدنی. (۱۳۷۹). "گزارش عملکرد بخش ورزش و تربیت بدنی در برنامه دوم توسعه (۷۸-۱۳۷۴)". تهران: روابط عمومی سازمان تربیت بدنی
- سازمان تربیت بدنی. (۱۳۷۰). "عملکرد سازمان تربیت بدنی". معاونت فرهنگی و آموزشی، دفتر تحقیقات و آموزش.
- شعبانی، عباس؛ غفوری، فرزاد و هنری، حبیب. (۱۳۹۳). "مطالعه سیاست ها و راهبردهای ورزش همگانی نظام جامع توسعه ورزش کشور". مطالعات مدیریت ورزشی. شماره ۲۷، ص ۳۰ - ۱۵.
- شکری، نادر. (۱۳۸۹). "مجموعه قوانین و مقررات مورد عمل، ورزش". چاپ اول، تهران: نشر شهر
- صابری، احسان؛ بقائی، وحید و یوسفی، سهیلا. (۱۳۹۴). "نقش رسانه ها در گسترش ورزش همگانی در کشور". اولین همایش ملی ورزش برای همه، مجموعه مقالات همایش، معاونت توسعه ورزش همگانی، وزارت ورزش و جوانان، ۴ و ۵ آذر ۹۴ ص ۹۹.
- طالع خرسندی، هادی. (۱۳۸۴). "قانون برنامه چهارم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی". چاپ اول، انتشارات جمال الحق
- عراقی، محسن و کاشف، میرمحمد. (۱۳۹۳). "چالش های پیش روی توسعه ورزش همگانی در ایران و راهبردهای آن". مدیریت ورزشی. دوره ۶، شماره ۴، ص ۶۵۵ - ۶۴۳.
- فدراسیون ورزش های همگانی. (۱۳۹۳). "دستاوردهای چهار ساله فدراسیون ورزش های همگانی (۱۳۸۹ - ۱۳۹۳)". پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
- کارگروه تخصصی کمیته تحول فدراسیون ورزش های همگانی. (۱۳۹۴). "سند تحول، تعنا و آینده نگری فدراسیون ورزش های همگانی". کتاب اول، اسفند ۹۴، ص ۴۹.
- کشاورز، لقمان؛ علی دوست، ابراهیم و ملاجعفری، ابوالفضل. (۱۳۹۱). "بررسی تاثیر واگذاری اماکن ورزشی دولتی به بخش خصوصی بر توسعه ورزش استان تهران". پژوهش های فیزیولوژی و مدیریت ورزش. شماره ۱۲.
- کشاورز، لقمان. (۱۳۹۴). "الگوی توسعه ورزش همگانی در فدراسیون های ورزشی". اولین همایش ملی ورزش برای همه، مجموعه مقالات همایش، معاونت توسعه ورزش همگانی وزارت ورزش و جوانان. ص ۸.

- کمیته ملی المپیک. (۱۳۸۰). "پیام المپیک". شماره ۳۵ و ۳۶، ص ۵.
- کمیته ملی المپیک. (۱۳۹۳). "پیام المپیک". ویژه نامه مجمع عمومی کمیته ملی المپیک. شماره ۵.
- کمیسیون المپیک سولیداریتی کمیته بین المللی المپیک. (۱۹۸۶). "مدیریت و رهبری در ورزش". رحمت الله صدیق سروستانی. چاپ دوم، تهران: کمیته ملی المپیک
- گودرزی، محمود؛ اسلامی، ایوب و علی دوست قهفرخی، ابراهیم. (۱۳۹۴). "شناسایی عوامل مؤثر بر توسعه فرهنگ ورزش همگانی از طریق سیمای جمهوری اسلامی ایران". پژوهش های کاربردی در مدیریت ورزشی. سال چهارم، شماره ۳ (۱۵ پیاپی)، ص ۲۷ - ۱۱.
- مظفری، سید امیر احمد و قره، محمدعلی. (۱۳۸۴). "وضعیت ورزش همگانی ایران و مقایسه آن با چند کشور منتخب جهان". نشریه علوم حرکتی و ورزش. جلد اول، شماره ۶، ص ۱۷۱ - ۱۵۱.
- معتمدین، مختار؛ مددی، بهمن و عسکریان، فریبا. (۱۳۸۸). "توصیف عوامل گرایش یا عدم گرایش شهروندان تبریزی به ورزش همگانی". پژوهش در علوم انسانی. شماره ۳۳، ص ۹۷ - ۶۸.
- میرافضلی، سید محمود. (۱۳۹۴). "چشم انداز ۱۴۰۴".
- وزارت ورزش و جوانان. (۱۳۹۱). "ورزش و جوانان در آئینه دولت نهم و دهم". ص، ۳۲.
- وزارت ورزش و جوانان، گزارش راهبردی. (۱۳۹۳). "عملکرد یکساله وزارت ورزش و جوانان مبتنی بر اهداف و راهبردها". دبیرخانه شورای راهبردی، شماره ۵.
- وزارت ورزش و جوانان، گزارش راهبردی. (۱۳۹۳). "برنامه های راهبردی و عملیاتی توسعه ورزش همگانی". دبیرخانه شورای راهبردی، سال اول، شماره ۴.
- وزارت ورزش و جوانان، گزارش راهبردی. (۱۳۹۳). "دومین نشست هم اندیشی اساتید و اعضای هیئت علمی تربیت بدنی و علوم ورزشی سراسر کشور". سال اول، شماره ۳، ص ۱۶.
- وزارت ورزش و جوانان، گزارش راهبردی. (۱۳۹۴). "آسیب شناسی ورزش در برنامه های چهارم و پنجم". سال دوم، شماره ۷.

- Alshami, A. Anazi, H. Shawqi, M. (2012). "Sport mass media influence on promoting sports in order to improve public health". Current research journal of social sciences, 4(2): 153-158.

- Ilhan, L. , Genser, E. (2012). **"The media as the factor of tending to sport in children: a study after a tv competition program named as Ice dancing"**. Nigde University Journal of physical education and sport sciences 6(1):85-93.
- Saunders, E. (2001). **"Strategic sport for all plan 2002 – 2007"**. Quarterly Sport Council Pub, Northern Ireland, Vol. 2, No 32, PP: 17 – 19.
- Maccree, R. (2009). **"Sport polity and the new public management in the Caribbean"**. Public Management Review, 4(11): 461 – 476

Analyzing the Process of Evolution in Sport of All Emphasizing on First to Fifth Development Program

Abolfazl Mollajafari

Ph.D. Student in Sport Management, Central Tehran Branch, Islamic Azad University, Tehran, Iran

Farshad Tojjari

Ph.D., Full Professor, Central Tehran Branch, Islamic Azad University, Tehran, Iran

Mohammad Reza Esmaeili

Ph. D., Assistant Professor, Central Tehran Branch, Islamic Azad University, Tehran, Iran

Received:15 Nov. 2016

Accepted:25 Jan. 2017

The aim of this research was describe and analyzing the process of evolution in sport of all during 1978 to 2014 emphasising on first to fifth development program. The method of research administration is attributive and libraries. Required information is collected from documents and attributive that exist in the archive of press and the main sport centers of country. Instrumentation of data collecting is self-made check lists in components linked with sport of all that their formal validity of them comfrimed by 15 persons of experts with orientation of sport management and its final factor reported through Alfa Kronbakh test 0/83. The findings of research showed that there was more attention to neighborhood sport and create structure in sport of all during 1978 to 1988. Meainwhile, during 1989 to 1999 (within first and second development program), development of staff sport and conference holding was considered. In third, fourth and fifth development program rural sports development, role of media in sport and vision and strategy in sport of all was featured in horizon of 2025. The overall accomplished programs and proceeding provide background of promotion and development of sport of all. Nevertheless accomplished orientations and programs and proceeding was impermanent.

Key words: Development Process, Management, Sport of All and Development